

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола пене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 9.

У Сомбору 15. Септембра 1892.

Год. XXIV.

ПОГЛЕД НА ЖЕНСКО ОБРАЗОВАЊЕ У НАС.

(За награду.)

(Свршетак.)

Напред је речено, да је у нас постојало три врсте женскиња по своме образовању, а и данас није друкчије, само је у неколико видна разлика у томе, што она врста женскиња, које се у оно доба највише истицале својом интелигенцијом, сад у млађој својој генерацији много мање ватре и одушевљења показују, да се не рекне: е се у њима по мало гаси пламен бујног одушевљења, са којим ће да угасну и они племенити осећаји за врсне идеје. Али овоме свему има се приписати још један важан факт. У добу када су наше женскиње најбујнијим млађаним жаром прихватиле одушевљено заставу за своје унапређење, био је у јеку код нас Срба омладински покрет, који је својом стварношћу кренуо доста повољно у напред образовање женскиња у нас, а погледамо ли боље цео ток наших прилика на просветном пољу, понаособ у женском васпитању и доведемо ли их у паралелу са нашим политичким околностима, како у којем времену, може се доста основано тврдити, да је кретање свију слојева народних на политичном пољу, имало велика уплива и на наше женскиње, које је занимајући се ма већином и пасивно тим омладинским радом, стекло у себи тежње да и оно корачи напреднијим путем, као и остале сестре њине напреднијих народа. Како је у томе раду већином доста угледно место заузимао наш трговачко-занатлијски сталеж, то се и код женскиња та врста женских кренула напред, дочим је језгра народа — ратари — према могућности и великој већини својој слабо суделовала у тој стварно, то видимо да је код њих и у женском образовању велики застој наишао упоредивши га са мало пре изложеним. Погрешке — дакле — оне које су чињене на политичном пољу изолирањем једног стајежа од активног суделовања имале су и даље својих лоших послес-

дица, као што се на горе изложеном примеру можемо уверити. По што није учињено, још није изгубљено. И ако јо у тим годинама слабо поклоњена пажња језгри народа, а тим мање образовању његових женскиња, то би тим пре требало да се поправи сад, кад се већ и код најзатуцанијих конзервативаца може у томе наићи већ, на мишљење у напреднијем духу. Треба ли дакле и опет чекати каквих 20 година, па да се један корак корачи напред?

Школе за време зимњи течаја, које неки од учитеља заве- доше по својим местима, и девојачка друштва: треба да се пре- устроје тако, како ће бити редовне зимње вечерње школе. Положимо ли ми те и таке школе на чврст темељ, можемо већ у напред рећи, да смо ми нашем народу осигурали диван просветни напре- дак. Ко дубље размисли о овој ствари, а у нашим српским прили- кама мора већ унапред угледати јасну слику наше будућности. Да је пак већина педагога увидело то: да се са досадањим школством не може постићи то што нам треба, види се и по томé, што се већ у више држава (Немачка, Србија,) баве педагози са оваким пи- тањима само у разним варијацијама. Нема сумње да је то већ до- бар знак за огроман напредак у васпитању. А узидели се тим пу- тем до краја, и испитају ли се све прилике за начин таког васпи- тања, моћи ће се рећи да је школа тек тада правим путем ударила. Почнимо и ми, дакле, то, ако искрено мислимо оно што јавно говоримо о васпитању и школским приликама. Само судећи по до- садањим нашим приликама, тешко да баш заиста наше одушевљење од стране позваних фактора, није празно педагогисање, јер кад год дође до деобе, школе са своји питомци и радници остају последње на реду.

А сад да завршим. Разуме се да ово није потпуно исцри- љена расправа о нашем данашњем женском васпитању, али нека би потез мојега пера био будилник онима, који су исто тако позвани да говоре и пишу о томе као и писац ових редака, али су имали на расположењу више средстава и времена да посвете темељном изучавању овога образовања. Истина да се код нас о тако озбиљним стварима ретко што исцрпљиво напише, но држим да и од краћих и ситнијих расправа може бити доста користи, тим пре што је у нас оскудица у темељно свестрано образованим педагошким снагама, које би биле позване, да расправљају потпуно исцрпљиво наша прека васпитна питања.

СВ. САВА.

(Поглед на једну лепу страницу српске историје и педагогије.)

(За награду.)

(Наставак.)

III.

Уза све то, што је Немања строго васпитавао децу своју у православљу, ипак је Вукан, најстарији му син, који је био ожењен римкињом, нагињао римству. У нади да очува православље свога народа од свакога насртаја, постави Немања за наследника свога сина Стевана, који је био не само прави син свога народа него и искрени приврженик православља. Али управо то донесе Србији велику невољу. Вукан видећи се запостављен удружи се с папом и Угарском и збаци Стевана с престола и већ се папа спремаше да оствари своје давнашње замишљаје, да поримчи Србију. Но Господ Бог и срећа спасоше Србију.

Вањски непријатељи Србије ослабише а Вукан се покаје и измири са Стеваном. А да измирење буде трајније позову браћа св. Саву да дође у Србију и да доласком својим посвети отачаство своје. Св. Сава дође у Србију носећи са собом мошти свога оца, на којима се браћа потпуно измире. На молбу браће и целог народа оста св. Сава као архимандрит у манастиру Студеници. Па кад је већ остао у своме отачаству, није бројао само калуђерске бројанице, него је много путовао по своме отачаству, учећи народ вери христовој и свакој добродетељи; упућивајући калуђере и свештенике, како ће учити народ; разоравајући јереси и подижући цркву на саздању и основању апостола и пророка а нарочито на угалноме камену самога Исуса Христа т. ј. на чистој науци Христовој и на саборима св. отаца. Посвуда је дизао цркве дрвене или камене; где није доспео да подигне цркву, ту је усадио крст, да се на свакоме месту његова отачаства слави Господ Бог.

Дванаест пуних година учио је св. Сава српски народ свој, дванаест пуних година проучавао је он прилике, у којима се налазио српски народ. Путујући Србијом увидео је он, да треба много радити, па да православље у Српству ојача; увидео је колико штетан утицај имаде латинство на све стране и да се богомилство опет почело ширити по народу а што је још најгоре било, није било људи, који би кадри били да религијозну свест у народу не само пробуде него да је тако учврсте и ојачају, да вазек остане јака и

чиста. А да се достигне мета та, намисли св. Сава да сасвим препороди духовни живот свога народа, да у њему за све векове утврди православље. То се могло постићи само онда, ако српски народ буде самосвојан у јерархијскоме погледу. И он прегну да ту самосвојност по што по то извојује.

Кад је учинио све претходне припреме код куће, оде у Никеју и рече цару грчкоме Теодору Ласкару; „Господ Бог хоће да и ми спасени будемо као и други. Ја и отац мој изагнали смо из земаља наших зловерну јерес а православље расте и шири се. Једно нам само недостаје; архиепископа свога немамо, да земљу нашу учи и освештава о Господу, јер има доста власти у држави нашој, у које није допрло исправљење божествено. С тога молим ваше благоутробије, да царство ти заповеди св. оцу васиљенскоме патријарху, да једнога од браће моје посвети земљи нашој за архиепископа за наше посвећење а за похвалу нашега благочестија“. Цар махом пристане на молбу Савину и патријарх Мануило саборно хиротонише самога молитеља за српскога архиепископа г. 1219.

По св. Сави није ово било доста; желио је да српска архиепископија буде сасвим своја и да у ничем не буде обладана од цариградске патријаршије. Цару и патријарху не бејаше то по вољи, али нагнани незгоднима приликама византијскога царства дадоше повељу, да српски архиепископ не треба долазити у византијску престоницу на освећење, него да српски епископи саборно посвећују свога архиепископа.

Кад се вратио у отачаство одреди по најпре са сабором да епископске столице буду: у Зети на Превлаци, у Хуму, у Стону, у Хвосну, у Пећима, у Будимљу, у Расу, у Дабру, и у Моравицама; архиепископија да буде у Жичи.

За епископе изабра између својих ученика часне, разумне и побожне људе, који су достојни и кадри били управљати људима по закону божијем и по предању апостолском и св. отаца, који су спремљени и кадри били учити и чувати учење вере, који су били рођени синови српскога народа а од учитеља свога уселили прави религијозни живот и који су били надахнути правим народним духом, и разасла их у њихове епископије.

Тако је ето св. Сава засновао и изградио зграду духовне самосвојности свога народа.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

IV.

Док је св. Сава још као архимандрит студенички обилазио Србију и прегалачки чисто православље од драча и корова, догле је брат му Стеван кренко радио да Србију рашири и ојача. Заједничким радом њиховим постаде Србија после онаке буре и непогоде, после оноликога понижења снажна и јака. Снажној држави својој одлуче обадва брата да даду и вањски знак силе и моћи, да је подигну на краљевство.

Св. Сава је добро уочио, шта је похлепа за краљевском круном учиниса од Србије. И управо оданде, одакле је Србији претила највећа опасност, хтео је да добије краљевску круну, у нади да добије краљевску круну, у нади да ће тиме од отачаства свога отклонити за свагда буре и непогоде. Свога најумнијега епископа Методија пошаље дакле у Рим папи Хонорију III. молећи га, да му пошаље апостолски благослов и краљевски венац, да венча брата свога на краљевство по првome краљевству отачаства јер се и отац њихов по промислу божијем родио у Диоклеји, која се отпре зове велико краљевство.

Епископ Методије сјајно изврши своје посланство и папа се под утицајем ондашњих околности драговољно одазва овој жељи Србије.

По колико је св. Сава тежио да подигне цену отачаству своме напрaм вањскоме свету, толико је исто тежио да ојача оно јединство српске државе, које је засновао отац му Немања. Стога сазва 1220. г. у Жичу сабор свих великих и малих велможа, епископа, игумана и осталих знатнијих људи, да и сабор све српске земље санкционише проглашење краљевине. Сабор се саста у очи Спасовадне. Св. Сава изговори значајну беседу, у којој између осталогa рече: „Господ Бог радњом угодника свога светога и преподобнога оца Симеона вас је утврдио, умножио и распространио и постали сте многи началници и власници, ипати и војводе, многи жупани велики и мали. Но није лепо, да се онај, који милости божијом над вама влада, називље једнаким именом с вама. Као год што сам ја вас ради милошћу божијом а влашћу свештенства постављен на чело цркве, тако би исто требало онога, који по милости божијој државом влада, венцем царским украсити, и то у вашу част и похвалу, за вашу славу и величаство“.

Сав сабор са усьићењем прихвати мисао св. Саве и једногласно потврди проглашење краљевине рекавши: „Бог те је нама послао а божије ћемо речи слушати.“

Сутрадан на торжественој литургији спасовској метне св. Сава краљевску круну на главу Стеванову и помаза га св. миром на краљество, да се отसेле назива „самодржавни господин Стеван краљ.“

Два дана бејаше општеноародно весеље и тек трећи дан разиђоше се и господа и сељаци кућама својима ојачани новом славом својом.

V.

Велика су дјела, која је св. Сава учинио своме отачаству; измирио је завађену браћу и повратио живот српској држави, извојевао је самосвојност српске цркве и обукао је државу српску у сјајну одору краљевску. Дао је дакле јаке подупорње, који ће чврсто држати унутарњу и вањску слободу и напредак српскога народа. По то му још није било доста. Српскоме телу, које је тако дивно склопљен, требало је дати душу. Па то је св. Сава и учинио.

И као архиепископ обилазио је српску краљевину учећи и упућујући. Епископе и остала свештена лица скупљао је око себе, те је понављао ш њима Христову науку, поучавао их а где је требало и налагао им, да тачно врше дужности свога позива.

Велику је бригу обратио јеретичима, којих је још доста било а међу њима нарочито властела. Благим поступањем и неодољивом снагом речи своје многе је обратио православљу. У томе му је много помагао и краљ Стеван, јер властелу-јеретике, који су се повратили православљу, пазила су и даривала обадва брата а оне, који су остали тврдокорни, проклињали су и изгонили из своје земље.

Властелу и богатије људе упућиваше, да не буду поносити, да се не уздају у своје богаство, које изчезава, него да се уздају у Бога, да се богате добрима делима, да буду благи и милостиви напрема свакоме, нарочито напрема сиромашној браћи својој, јер су пред Богом сви једнаки. Војнике учаше, да се клоне сувишне кавге и неправедних дела; народ упућиваше да ради добра и корисна дела.

Све пак утврђиваше у православљу и у све усађиваше љубав напрема ономе, што је лепо, добро и племенито, што и богату и сиромашу даје среће и задовољства и што развија не само личност него још више цело друштво. Тако је сурове и неваљале обичаје чупао и требио из српскога народа а место њих заводио благе и питоме обичаје, којима се Срби и дан данас поносе и одликују.

Највећу пажњу и највеће старање обратио је св. Сава манастирима, јер су они били једини просветни заводи онога времена и

расадници оновремене хришћанске и народне просвете. Уставе и обичаје, које је на путовањима својима видео у православним земљама на истоку и за које је знао да ће бити од користи његовом отачаству, увађао је у све цркве и манастире српске. Строго је ишао на то да калуђери тачно врше своје обвезности а старао се уједно да се развије узајамна и искрена љубав и браство између народа с једне а калуђера и свештенства с друге стране. То је постигао тим лакше, што српски калуђери нису имали одвојену монашку заједницу као другђе. Они су никли у народу, па су радили и живили за народ, долазили су врло често у дотицај са народом.

Од старих српских манастира учинио је св. Сава оно, што су данас ниже и више школе, што су данас разноврени културни заводи и друштва. Па су манастири српски имали голему културну важност за српски народ. Из њих је истицало све унутарње развиће српскога народа. Они су биле сјајне звезде, које су водиле Србина по свима тешким путевима животнима.

Манастири и народ српски бејаху као два фактора, који је дан без другога не могоше никако остати. И оба су се натјецала, који ће коме више добра учинити. Краљеви и цареви српски, велики поборници православља, бољари па и сам народ надмећу се, ко ће већи и лепши манастир подигнути, ту највећу задужбину на овоме свету. Па не само да су градили велељепне манастире него су их обезбедили од сваке оскудице прилажући им богате дарове, да се калуђери тим лакше могу посветити великој задаћи својој, просвети народној. И српским калуђерима служи на велику част и дику, што су вољно и савесно ступали стопама великога учитеља св. Саве.

Старањем св. Саве посестрила се црква у исто доба и са државом српском, те се и данас одликује не само својим чистим народним духом него и њежним политичким осећајем. Српско се свештенство, вели Мајков, одликовало тим, што је смерно, што није марило за корист, што је са свим било одано вери, што је добро разумевало своја права а и своје дужности и што се свагда слагало са врховном влашћу и с народом. Свештенство је без престанка радило о добру свога народа с једне стране помажући државној власти у добрим наредбама њезиним, будно стражарећи да вуци одкуд не навале на стадо њихово, вазда стојећи на бранику слоге и љубави а на другој страни просвештаваше народ истином вером и његоваше у народу ону силну љубав к вери, која с љубављу

к народности подржаваше у Србима самостални дух и моралну чистоту. Свештенство бејаше најживљи део народнога суштаства и православна вера од њега његована без престанка његоваше народу ум и срце и би му у тешка времена једина морална потпора.

(Свршиће се.)

Повереница Сентомашког учитељског збора.

Благородном и Високоученом господину

НИКОЛИ Ђ. ВУКИЋЕВИЋУ

привременом глав. школ. референту, управитељу и професору учитељске школе, управитељу свију Сомборских ерп. вероисповедних школа, члану Високог Школског Савета и т. д.

у Сомбору.

Племенити Господине и мили учитељу наш!

Обест неких незрелих називи учитеља, — које сте Ви на грудима Вашим, неуморним и непрекидним трудом и очинским саветима неговали, и васпитавајући их усађивали у срца им узор и сваку врлину и који једино Вами захвалити требају на данашњем положају, — достигла је свој врхунац у томе, што Вас ти неблагодарни синови под именом учитеља, онако подло и гадно нападају. — То гнусно дело тих нападача, даде повод овомесном учитељству, да у свом збору одржато 16. 28. Августа 1892. г. устане у обрану Вашу, као: „Учитеља — учитеља“, а тим и у обрану школе и свег свесног учитељства, те тиме осуди, онако подло понашање пессавесних, неизображених и незрелих својих на жалост, — колега.

Племенити учитељу наш! Ми сентомашки учитељи и духовни синови Ваши, не заборављајући Ваше пожртвовање и толики труд; једнодушно и једногласно изричемо Вам, ево пред целим Српством, наше Високо поштовање и захвалност на Вашем многогодишњем труду, на пољу школе и лепе нам вере православне. — Уједно Вас синовљом љубављу молимо, да Вас те у свету не чувене клевете нимало не збуне; већ да и даље, на путу Вашег многогодишњег племенитог и обилатог рада, на корист нашу и скромног нам народа Српског порадите. — Уз то имајте уверење; да су свагда уз Вас, Ваша духовна деца, којима сте Ви, силом и моћи знања Вашег обилато улили: племенитости, поштовања и воље за све оно што води срећи и благостању, наше лене науке.

Клевстницама Вашим, и беззавесним подлацима, — који се усудише именованом учитеља, на Вас, онако дрско каменом се бацити; — једногласно изричемо за свагда: наше презирање и гушање.

Из седнице учитељског збора држане у Сентомашу 16. 28. Августа 1892. год.

Озрен Загорица,
перовођа.

Ђорђе Р. Стефановић,
председник.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевини Хрватској и Славонији за једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана изредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. бр. III. С. 72/18.

Д Е О I.

Научна основа за школе са једном учитељском снагом.

III. Рачуни и геометр. обликословље.

Наставна целъ: Усмено и писмено решавање рачунских задатака из свакидашњег живота. — Упознавање геометријских слика и телеса и мерење црта и прорачунавање најпростијих геометријских површина и телеса.

А.) Р а ч у н.

I. Разред.

Развитак бројева и четири врсте рачуна усмено и писмено са једно и вишеименованим бројевима од 1—20.

Новци и мере: Повчић, четвртак, десетак, форинта, петица и десетица; м (метар) дм (дециметар); кг (килограм); дан, седмица, свитак (табак) и слог (туце — тесте) папира.

II. Разред.

Развитак бројева и четири врсте рачуна са једно- и вишеименованим бројевима, усмено и писмено од 1—100.

Новци и мере: Понављање из I. разреда и двадесетак, $\frac{1}{4}$ форинте, дукат или цекин, педесетица, стотинарка и цм (центиметар); хл (хектолитар) дкг (декаграм); сат, минут, месец, седмице и године, столеће, књига папира.

III. Разред.

Даљни развитак бројева, четири врсте рачуна са једно и вишеименованим бројевима, усмено и писмено до 1000. — Множење с једно — и двобројним множитељем и делитељем.

Новци и мере: Опстовање онога, што се у Ш. разреду учи, и: хиљадарка; мм (милиметар); км (километар; q — метричка цента; г (грам) ризма папира и дани године. — Писмене задаће се сваке седмице у школи израђују.

IV. Разред.

Четири врсте рачуна са једно и вишеименованим бројевима и десетичним разломцима. — Познавање простих разломака. — Претварање најобичнијих простих разломака у десетичне. — Решавање рачуна из свакидашњег живота са обзиром на домаће, земљоделске обртничке прилике.

Сваког месеца једна рачунска школска задаћа.

Новци и мере: Понављање свега, што се у Ш. разреду учи.

Б.) Геометријско обликословље.

I. II. и III. Разред.

Упознавање праваца. Упознавање углова, троуглова и четвороуглова на стварима.

IV. Разред.

Црте, углови, троугли, четвороугли, правилни полигони и круг.

IV. Стварна обука на темељу читанке.

Наставна целъ: Младеж се има упознати са најнужнијим реалним знањима и стећи што више конкретних претставâ и појмова, изобразити ум, оплеменити срце и усавршити говор.

А.) Земљопис и повесница.

I. и II. Разред.

У првом и другом разреду у свези са очигледном наставом упознају се ученици са својим местом рођења и завичајем.

III. Разред.

Познавање домовине, полазећ' од места рођења и завичаја у концентричним круговима, при чему се има особито у обзир узети на жупанију, у којој се школа налази и на околне најближе жупаније. — Најбитнији земљописни појмови. — Кратке слике из повеснице српске и хрватске по читанкама за Ш. разред.

IV. Разред.

Потпуно познавање краљевинâ: Хрватске и Славоније. — Познавање Аустро-Угарске монархије. — Суседне државе. — Европа. — Облик и кретање земље. — Сlike из повеснице српске и хрватске по историчним чланцима из читанке за IV. разред.

Кратка поука о земаљском уставу, о правима и дужностима грађанâ по читанци.

Б.) Природне науке.

I. и II. Разред.

У првом и другом разреду здружена је та настава са очигледом наставом.

III. Разред.

Познавање најкориснијих и најшкодљивијих природних производа домовине из сва три царства. — Главни услови човечија здравља.

Главни појави топлоте, ваздуха и воде, све у свези са дотичним предметима у обе читанке.

IV. Разред.

Познавање најкориснијих и најшкодљивијих домаћих и иноземних природнина. — Главни услови човечијег здравља.

О топлоти, ваздуху, светлости, магнетизму и муњи. — О звуку. —

Све ово у свези са предметима за читање.

V Земљоделство и домоводство.

Наставна циљ: У младежи се има пробудити воља к напреднијем газдовању и кућарству.

Ова наука спада само у IV. разред. — Поучавање у воћарству, вртарству и свиларству из радње у школском врту. — У колико околности допуштају, поучавање у ратарству и виноградарству према местним потребама.

Женска се младеж има упућивати у поврћарству и у најглавнијим правилима уреднога домоводства и то све практично.

VI. Женски ручни рад и кућарство.

Наставна циљ: Женска се младеж има оспособити, да може обављати најобичније женске ручне и кућне послове.

А.) Женски ручни рад.

I. Разред.

Промаливање (качкање, хекловање.) — Почетна очица. — Подвезице са кратким очицама. — Промолка, (машне.) — Каричица. — Чврста очица. — Једноставни (прости) ступић. — Састављање ступића и каричица у лаке узорке.

Ушитци са простим узорцима.

II. Разред.

Промаливање. — Узорци с каричицама, ступићима и чврстим очицама. — Плетење. — Управна очица. — Лаки узорци од

правних и наопаких очица. — Додавање и одузимање. — Уплетате прекинуте нити.

Парање плетива. — Завршивање плетива. — (Све то, вежба се тако, да се тим уједно плете подбрадач или други који једноставни предмет.)

Женска наногица за школску децу.

III. Разред.

Промалјивање. — Геометријски облици чврстим очицама. — Разни предмети за практично употребљавање, изведени промалјивањем мушких наногица.

Подплетивбње наногица.

Шивење Набирање. — Прошав. — Ретки прошав. — Покрстица. — Бесежење тканина. — (Вежба се најпре на канави, јаком конопљаном платну — а за тим на разним предметима.)

IV. Разред.

Промалјивање. — Узорци с тежим очицама. — Плетење. — Уплетивање пете. — Везење. — Прегледалице. (Merk Tuch) (Вежба се најпре на комаду платна.) Шивење. — Пошав и обшав. — Протушав. — Шав за игле. — Крпљење рубља. — Тунеско промалјивање, врпање (уплетивање нити) глаткога рубља и плетива.

Б.) Кућарство.

IV. Разред.

Упућивање женске младежи у најглавнија правила уреднога кућарства разговором и за време учења ручнога рада, и то: Својства добре кућанице. — Храна. — Справљање и похрањивање живежа. — Чистоћа руха. — Стан. — Чишћење намештаја, посуђа и стакленине. — Познавање пређе, памука, тканине и другог градива. — Огрев. — Осветљење. — Сапун. — Поступак са млађима (служавкама.) — Нега болесника. — Прва помоћ у нужди.

VII. *Краснопис.*

Наставна целъ: Разговетно, чисто и правилно писање ћирилицом и латиницом.

I. Разред.

Писање у свези са читањем само ћирилицом.

II. Разред.

Вежбање у писању по генетичком развитку писмена ћирилицом и латиницом. — Арапске бројке до 100.

Вежбање у лепом писању почетних великих писмена.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Преписивање пословица и реченица по прегледалици на табли лепо написаној.

III. Разред.

Вежбање у писању по казивању (диктандо) реченица, које садрже у себи правила живота и које ученици најпре на изуџ науче. — Написано ћирилицом има се по том преписивати и латиницом. — Писање арапских бројака до 1000. — Познавање римских бројака до XX.

IV. Разред.

Наставак лепог писања диктандо ћирилицом и латиницом са непрестаним обзиром на велика писмена. — Пишу се на изуџ научене пословице, и мудре изреке. — Арапске цифре до милиона.

Писање римских бројева до M. — Разломци. — Римске цифре.

VIII. Цртање.

Наставна цељ : Будити осећаје према лепим облицима, а руку и око вежбати у мерењу, распознавању и цртању предмета, ограничених цртама и равнинама.

I. Разред.

У свези са очигледном наставом на таблици по узорима и буквару.

II. Разред.

Правци и углови и цртање најпростијих ликова по гледалицама нацртаним на школској табли.

III. Разред.

Четвереуголници и троуголници и разни облици на том основу по прегледалицама нацртаним на школској табли.

IV. Разред.

Понављање градива III. разреда.

(Наставиће се.)

НАРОДНА НАСТАВА У ФРАНЦУСКОЈ.

II.

Дечија забавишта.

(Свршетак.)

У Паризу било је 1888. године 123 управитељке материнских школа, и ове су по плати овако биле распоређене : 50 њих уживале су плату од 3450 франака, 50 по 3100 фран., 23 по 2750 франака. Још је било 307 помоћних учитељица, које су такођер имале врло лепе плате. По поред овако лепе плате, оне имају и врло много посла. Као што смо напоменули код њих нема

дужег одмора од 10 дана. Па и тај одмор не могу све учитељице једне школе уживати, увек мора по једна бити у заводу.

Управитељка може одсуствовати само са дозволом надзорниковом ; ако ће више од три дана одсуствовати мора имати дозволу од окружног школ. надзорника ; ако више од 8 дана онда јој нужна дозвола од жупанијског управитеља.

Све матер. школе, које се налазе у Паризу, смештене су у врло лепим здањима, само је та једна ма̀на, што немају пространих вртова него мала дворишта дрвећем засађена. У једну материнску школу дозвољено је само 150 деце примити. У Паризу је било 1888. године 127 оваких школа, у којима је за 22.879 деце било места ; просечно на једну школу долази 180 деце. Од 127 школа само 8 нису имале по закону прописаног простора. За зидање матер. школа постоје засебни закони. Место, на ком ће се зидати, мора бити што више у средишту, да је удаљено од свих нездравих и опасних места. Земљиште да је суво, просторије за децу да су при земљи, а само за старију (4—6 год.) могу бити на првом спрату.

Здање матер. школе састоји се из следећих просторија. Улазак који служи уједно и за чекаоницу родитељима ; просторија за свлачење и забављање ; једна покривена и около затворена зграда ; кухиња за зготовљавање и погревање јела ; 3 или 4 разр. дворане ; двориште за играње ; стан за управитељку и послугу.

У покривеној и затвореној згради има за свако дете по 0.8 □ м. места. Ту се налазе клупе и столови за децу. Поред зидова налазе се чивилуци за вешање горњих хаљина и шешира. Ту се налазе и умиваонице за по 15—20 деце, које су тако удешене да чиста вода озго утиче а прљава оздо истиче. Поједине умиваонице су 0.6 м. високо од патоса. Поред ове дворане налази се кухиња.

У разредним дворанама има за свако дете по 0.8 □ м. места. Облик дворане је правоугли четвороугаолик, ком ширина не сме бити више од 7 м. У свакој дворани има малих скамија за 50 деце ; скамије су обично за по 2 ученика.

Двориште за играње је различите величине ; има за по једно дете од 2—5 □ м. простора. Двориште је засађено дрвећем. Између дрвећа остављено је доста места за играње. Ту се налазе и клупе са наслоном за седење. Између појединих здања воде 1 или 2 м. широки ходници, у случају кишовитог времена деца се склањају у те ходнике.

Управитељкин стан стоји засебно од осталих школених зграда. Стан јој се састоји : из предсобља, кухиње, собе за обедовање, 3 собе и подрума. Овај је стан обично у првом спрату.

Материнске школе у Француској готово су све женскимa поверене. И не само да је учитељско особље него и надзорни одбори су саме женске. У свакој општини где има јавна матер. школа, постоји и један одбор од самих женских, ком је само председник мушки и то начелник дотичне општине. Чланице одбора, на предлог начелников, именује окружни шк. надзорник. Задатак овога одбора је, да пази на здравље дечије, да се школе у добром стању држе и да пази на

употребу фондова и прилога, који су остављени на издржавање деце. Особени надзор над материнским школама врше државне надзоркиње, које министар именује. Сада има 4 оваке надзоркиње. Сваке године им министар определи које ће округе имати да надзиравају. За ове надзоркиње само оне женске могу бити наименоване, које су навршиле 35. годину, које су бар 5 година практично радиле и које су положили испит за надзиравање дечијих забавишта.

У појединим жупанијама воде надзор над матер. школама или надзорница осн. школа или министар именује надзоркињу. Ова надзоркиња може имати и више жупанија, да води надзор. За жупан. надзоркиње могу бити само оне наименоване које су бар 30 година, да су 3 год. практично радиле и да су положили испит за надзиравање материн. школа. Жупанијске надзоркиње су потчињене окружној надзоркињи. Посао жупан. надзоркиње је: да надзирава школе, да подноси предлоге о наименовању и премештању управитеља и пуномоћника на матер. школама. Извештај сваког испита подноси окр. надзоркињи,

Оваких женских надзорника има само у 12 жупанија.

У Француској не постоје засебни заводи за изражавање забавиља, него је свака учитељичка школа уједно и школа за забавиље, јер свака дипломирана учитељица уједно је и забавиља. С тога поред сваке учитељичке школе, као вежбаоница, налази се и једна материнска школа, где се учитељице за време трогодишњег бављења припреме за учитељице осн. и матер. школа.

Осим ових има у Версаљу једна са учитељичком школом склопана т. з. „Ecole Papr Carpentier“ у којој се припремају женске за управитељке основ. и матер. школа. У ову се школу примају од 20—30 године, које су положили основни испит из педагогијских наука и које овде положе пријамни испит. Припрема траје годину дана.

По званичним статистичким исказима било је 1887. у Француској 6090 матер. школа. Од ових је 3597 јавних и 2483 приватних. Ове школе је походило 543.833 деце, а радило је 9319 учитељица.

Јавних материнских школа има 2000 општина, а у осталим (34.000) општинама још никако да се опријатеље са тако корисним школама.

С мађарског превео

М. Б. учитељ.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Почетак школске 1892/3 године у Сомбору. У учитељској и у свима Србским Сомборским школама започета је школска 1892/3. година првог Септембра по нашем календару. Првих дана понављали су испите приправници, који су имали недовољну једну или две оцене, и држано је уписивање.

У недељу 6. Септембра држана је седница професорског збора, у којој је високоблагородни господин Др. Ника Максимовић подпредседник Школског Савета објавио професорском збору милостиво решење високославног Школског Савета у дисциплинарној ствари Др. Б. Услед тога је одмах сутра дан

7. Септембра Драгутин Блажек учитељ хармонијског појања у звање своје репонован.

На Малу Госпојину 8. Септембра држано је свечано Призивање Светога Духа, а настава је започета у свима разредима 9. Септембра.

Исто тако је првих дана месеца Септембра започета настава у вишој девојачкој и у основним школама Сомборским.

У учитељској школи уписало се оволико: У први разред примљено је 25 мушка и 52 женска, свега 77 ученика; у други разред примљено је 19 мушких и 40 женских, свега 59; у трећи разред примљено је 23 мушких и 35 женских, свега 58 ученика. И тако број приправника мушких у овој учитељској школи је 67, а приправница 127. Укупан број питомаца Српске учитељске школе је 194. Ово је највећи од досада постигнутих бројева питомаца, у овој школи, и са 14 већи од лањскога броја.

НОВЕ КЊИГЕ

на приказ уредништву Школ. Листа приспеле.

„Научна основа за православне вероисповедне српске народне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге, издана наредбом православног српског народно црквеног Школног Савета од 7. (19.) Марта 1892. Бр. ШС. 72/18. У Новом Саду, штампарија српске књижаре браће М. Поповића.“

„Протојереја Петра Смирнова изложење хришћанске православне вере. Део I. Превео Јован Петровић катихета и професор на кр. великој гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу. Дioniчка тискара у Загребу, 1892. Ова је књига с благословом Његове Светости Патријарха српског издана и за школку књигу проглашена. Особито се може употребити као учебник у вишим разредима гимназијским и реалним. Цена је 80 нов.“

„Путољци написао и превео Петар Крстоношић. Издање штампарије А. Мужика у Сомбору, 1892. Цена је 35 нов.“

 Умољавају се сви они, који „Школски Лист“ уредно примају, а за њега нису предплату до сада положили, да нам у најкраћем року овогодишњу предплату пошљу; односно, умољавају се господа учитељи, да код црквених обштина настоје, да нам ове пошљу предплату за лист, који се школама шаље.

Администрација
„ШКОЛСКОГ ЛИСТА“.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS